

Rose Tremain

De onafwendbare dag

Vertaald uit het Engels door
Eugène Dabekaussen en Tilly Maters

DE GEUS

De vertalers ontvingen voor deze vertaling een werkbeurs van
het Nederlands Letterenfonds

Oorspronkelijke titel *Trespass*, verschenen bij Chatto & Windus

Oorspronkelijke tekst © Rose Tremain 2010

First published in Great Britain in 2010 by Chatto & Windus,
Random House, London

Nederlandse vertaling © Eugène Dabekaussen, Tilly Maters en
De Geus BV, Breda 2011

Omslagontwerp Studio Ron van Roon

Omslagillustratie © Gary Isaacs/Trevillion Images

ISBN 978 90 445 1678 4

NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze
dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus BV,
Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522 8151.

Internet: www.degeus.nl.

De naam van het kind is Mélodie.

Langgeleden, voordat Mélodie was geboren, had haar mooie moeder een poging gedaan om muziek te componeren.

Mélodie is tien jaar oud en probeert een broodje te eten. Ze haalt de twee helften van het broodje uit elkaar en staart naar de vochtige, roze ham ertussen en naar de walgelijke grijsgroene glinstering erop. Overal om haar heen, in het dorre gras en in de verdroogde bomen, maken krekels en sprinkhanen het geluid dat ze maken, niet met hun stem (Mélodie is verteld dat ze geen stem hebben) maar met hun lichaam, waarbij ze één deel laten trillen tegen een ander deel. Op deze plek, denkt Mélodie, leeft en beeft alles en gaat van de ene plek naar de andere, en ze is bang dat een van deze insecten plotseling op haar broodje of op haar heen gaat zitten of met zijn poten aan haar haar klitten.

Mélodie heeft donker en zacht haar. Terwijl ze naar de slijmerige ham kijkt, voelt ze het zweet uit haar hoofd sijpelen. Zweet, denkt ze, is een koude hand die je probeert te strelen. Zweet is iets vreemds binnen in je dat van de ene plek naar de andere probeert te kruipen ...

Mélodie legt het broodje neer in het stoffige gras. Binnen de kortste keren, zo weet ze, zwermen de mieren eromheen en proberen ermee aan de haal te gaan. Waar ze vroeger woonde, in Parijs, waren geen mieren, maar hier, waar haar nieuwe thuis is, zijn meer mieren dan je ooit kan tellen. Ze komen uit de grond en gaan er weer in. Als je graaft, vind je ze: een compacte kluwen, zwart en rood. Je schep zou er dwars doorheen knarsen. Misschien hoefde je niet eens diep te spitten.

Mélotie heft haar hoofd op en tuurt naar de bladeren van de eikenboom boven haar.

Deze bladeren zijn aan het vergelen, alsof het al herfst was. De wind, mistral genaamd, blijft door de boom waaien, de zon blijft bewegen en door de schaduw heen prikken en niets op deze plek is ooit voorbij of stil.

‘Mélotie’, zegt een stem. ‘Gaat het wel met je? Lust je je broodje niet?’

Mélotie keert zich naar haar juf, mademoiselle Jeanne Viala, die enkele passen van haar af op een deken in het gras zit met pal naast haar een paar van de jongste kinderen, die om haar heen hurken en allemaal gehoorzaam op hun baguettes kauwen.

‘Ik heb geen trek’, zegt Mélotie.

‘Het was een lange ochtend’, zegt mademoiselle Viala. ‘Probeer een paar hapjes te eten.’

Mélotie schudt haar hoofd. Soms is het moeilijk om te praten. Soms ben je net een insect zonder stem, dat alleen maar een beweging hoeft te maken met een of ander onderdeel van zijn lijf. En overall om je heen blijft de mistral waaien en blijven de herfstbladeren vallen, al is het een dag midden in de zomer.

‘Kom hier eens zitten’, zegt mademoiselle Viala. ‘Dan drinken we allemaal wat water.’

De juf vraagt een van de jongens, Jo-Jo (een van de kinderen die Mélotie plagen en pesten en haar deftige Parijse accent nabauwen), haar de picknicktas te brengen. Mélotie staat op en loopt weg van het stokbroodje in het gras, en mademoiselle Viala strekt haar hand uit en Mélotie gaat daar zitten, dicht bij de onderwijzeres, die ze graag mag maar die haar die ochtend heeft verraden ... jawel, dat heeft ze ... door haar te laten kijken naar dingen die ze niet wilde zien ...

Mademoiselle Viala draagt een witte linnen blouse, een spijkerbroek en witte canvas schoenen. Haar armen zijn zacht en gebruind en ze heeft een felle, opvallende rode lipstick op. Ze had uit Parijs afkomstig kunnen zijn. Ze pakt een flesje Evian-water

uit de zware tas en geeft het aan Mélodie.

‘Hier’, zegt ze. ‘Alsjeblieft.’

Mélodie drukt de koele fles tegen haar wang. Ze ziet Jo-Jo naar haar kijken. De gezichten van pestkoppen kunnen wezenloos zijn, volkomen wezenloos, alsof ze nooit hebben geleerd hun eigen naam te zeggen.

‘Zo,’ zegt Jeanne Viala met haar onderwijzeressenstem, ‘wie kan mij nu, na wat we gezien hebben in het museum, vertellen hoe zijde wordt gemaakt?’

Mélodie kijkt weg, omhoog, zijwaarts, ver weg naar het springende licht, naar de onzichtbare wind ... Overal om haar heen steken de kinderen hun vinger op, popelend om mademoiselle Viala te vertellen wat ze weten, of wat ze, zo vermoedt Mélodie, altijd al wisten, omdat ze deel zijn van dit landschap en uit deze aarde zijn voortgekomen.

Jo-Jo zegt het: ‘Zijde wordt gemaakt door rupsen.’

Net als de anderen had hij dit altijd al geweten. Iedereen had erover gehoord van zijn grootouders of zijn overgrootouders en alleen zij, Mélodie Hartmann uit Parijs, had er nog nooit over nagedacht tot vandaag, tot Jeanne Viala met de kinderen naar het Museum van Cevense Zijdeproductie in Ruasse ging ...

‘Goed’, zegt mademoiselle Viala. ‘Niet allemaal tegelijk. Zeg jij het eens, Mélodie. Stel, je wilt een gezonde voorraad zijderupsen kweken, wat is dan het eerste wat je doet als je de eitjes hebt gekocht?’

Het eerste. Ze kijkt neer op haar handen, die vuil zijn van het zweet en de stof – van menselijke modder.

‘Ze warm houden ...’ Ze fluistert het. Haar stem zachter dan de stem van een of ander minuscuul beestje dat tussen twee maisstengels of onder een boomwortel woont.

‘Inderdaad’, zegt Jeanne Viala. ‘Mooi. En hoe doe je dat dan?’

Mélodie wil zeggen: ik heb al een antwoord gegeven. Ik heb het gezegd. Ik wil er verder niets over zeggen. Maar ze blijft ge-

woon neerstaren op haar modderige handen die de Evian-fles omklemmen.

‘Ik weet het!’ zegt Jo-Jo.

‘Wij weten het!’ zeggen twee meisjes, twee onafscheidelijke vriendinnetjes, Stéphanie en Magali.

‘Vertel jij het dan maar, Magali’, zegt Jeanne Viala.

Magali’s gezicht is vuurrood, opgeblazen van trots en verlegenheid. ‘Mijn oma heeft het me verteld!’ barst ze los. ‘Je doet ze in een zakje en stopt het zakje in je onderbroek!’

Terwijl er om haar heen gelach uitbreekt, staat Mélodie op. Haar benen voelen trillerig, maar ze loopt zo snel mogelijk bij het groepje kinderen vandaan.

Roodgerugde krekels springen op en schieten over haar pad. Ze breekt een stengel met een brosse zaadbol aan het uiteinde en probeert de insecten van zich af te houden. Ze hoort de juf naar haar roepen, maar ze keert zich niet om. Jeanne Viala weet toch zeker wel ... moet toch zeker weten ... dat als je je hele leven in Parijs hebt gewoond – tien jaar – je heimwee hebt naar de stad, naar een mooie, schone kamer met vloerbedekking in een mooi appartement en dat je dan niet wilt praten over rupsen die in een zakje onder je rok kronkelen. Want het is niet alsof Parijs uit je geheugen is gewist. Het zit daar nog steeds. Je straat is er. Je appartement. De kamer die ooit de jouwe was. Alleen jij gaat nooit meer terug. Nooit meer. Omdat papa een ‘geweldig aanbod’ heeft gekregen. Papa heeft promotie gemaakt. Hij is hoofd geworden van het Laboratorium voor Medisch Onderzoek in Ruasse. Hóófd. ‘Het is fantastisch’, zegt *maman*. ‘Je moet begrijpen dat het een prachtkans is.’ En het betekent alleen maar dat ... Parijs er niet meer is. Nu is er een huis van natuursteen, ver weg in de eenzaamheid van een overschaduwde vallei. Muggen drenzen in de donkere, warme nachten. Het huis wordt een *mas* genoemd. In de spleten tussen de stenen, waar de mortel is geschilferd of verdwenen, schuilen de schorpioenen voor de zon. En soms zit er een, zwart en dodelijk, op de muur van je slaapkamer en moet papa komen en ...

... komt hij met een houten of ijzeren hamer. Het bloed stijgt hem naar het gezicht.

De klap van de hamer laat een indruk achter in het pleister op de muur.

‘Ziezo,’ zegt hij, ‘dat is weer gepiept. Die leeft niet meer.’

Niet meer.

Niet meer de wandelingen uit school, langs de opticien en de bloemenwinkel en de patisserie op de hoek. Niet meer de winteravonden als de Parijse lucht staalblauw afsteekt tussen de gebouwen.

Niet meer naar balletles, zwemmen, vioolles. *Niet meer.*

Met haar zaadbolstengel baant Mélodie zich een weg door de sprinkhanen.

Ze opent een roestig ijzeren hek en loopt een weiland vol pollen in, naar schaduw, naar vergelende jonge essen, een plek waar ze alleen zal zijn en haar water kan drinken. De juf roept haar niet meer. Misschien is ze verder gelopen dan ze zich realiseerde? De lucht is stil en roerloos, alsof de mistral is gaan liggen.

Mélodie maakt het waterflesje open. Niet meer koud, maar vuil door haar modderige handen en ruikend naar plastic. Niet bedoeld om naar plastic te ruiken, maar alleen hier, waar de natuur zo ... absoluut is ... zo ... overál, naar kunstmatig plastic ruikend. Alleen hier, waar de natuur de grond en de lucht en de hemel vult. Waar ze je ogen vult. Waar je de natuur in je mond kunt proeven ...

Als ze het water naar binnen klokt hoort Mélodie een nieuw geluid.

Pratende mensen op de radio? Een van die discussies, ver weg, over politiek of over het leven van een beroemdheid? Een gesprek waarvan ze dachten dat je het nog niet helemaal begreep.

Ze houdt op met drinken om te luisteren. Nee. Niet mensen. Iets wat zachtjes kwebbelt als mensen, maar het zijn geen mensen ... tenzij ze spreken in een taal die Mélodie nog nooit eerder heeft gehoord ...

Ze kijkt naar waar het weiland lijkt te eindigen in een strook netels, onkruid met veerachtige bladeren. Het onkruid groeit in bosjes die zo dicht op elkaar staan dat het haast onmogelijk lijkt je er een weg door te banen. Maar Mélodie is vastbesloten de bron van dit nieuwe geluid te vinden, dus loopt ze ernaar toe. Ze heeft nog steeds haar stengel. Ze begint het onkruid neer te slaan. Ze denkt: zo moet je deze plek aanpakken, dit land van de Cevennen, je moet het slaan! Maar dan slaat het terug. De stengel breekt. Dus begint Mélodie zich een weg door het onkruid te trappen en stampen met haar in Parijs gekochte witte gypsen, die niet langer wit zijn. Ze neemt grote passen. Ze voelt dat de grond onder haar naar beneden begint te hellen. Een van de essen staat te trillen tussen haar en de zon, als een flinterdun gordijn dat boven haar hoofd is dichtgetrokken.

Ze is nu onzichtbaar. De onderwijzeres noch de andere kinderen kunnen haar meer zien. Zij, de anderen – stuk voor stuk – wisten van de oude vrouwen die de rupsen uitbroedden onder hun zware rokken, witte rupsen tegen de witte huid van hun buik, hun dijen, maar die kwamen hier niet, durfden niet te komen om het onkruid neer te slaan en plat te trappen en een weg te banen naar ...

... een ronde oever van grijze stenen en zanderige kiezel. En daar, voorbij de kiezel, kronkelend tussen enorme rotsen, een smal, kabbelend stroompje. Geen rivier. Maar dat wel dóét alsof het een rivier is, wel tegen zichzelf práát in de taal van een rivier, maar door de hitte is geslonken tot een stroompje. Libelles die over de hoge stenen scheren. Esbladeren dwarrelen weg en drijven mee op het wateroppervlak.

Mélodie steekt de kiezel over naar de oever van de stroom. Ze bukt en dompelt haar hand onder om de modder weg te wassen, geniet van de koelte, de kou, het bijna ijzige. Een opwindend gevoel plotseling. En hier is ze dan, onzichtbaar in de heerlijke schaduw van de boom, onzichtbaar en veilig, alsof het donker-

groene onkruid achter haar weer was opgeveerd en de terugweg voor haar afsneed.

Bijna gelukkig wandelt ze langs het strandje, langs de stroom naar de plek waar die een bocht maakt. En ze loopt de bocht om en ziet het water onverwachts in een diepe, zee-groene poel stromen. Ze staart naar de poel. Een stroompje dat weer probeert rivier te worden! Dus zelfs de natuur kon een herinnering hebben – kon dat? – net als zij een herinnering heeft, aan wat zij dacht wat ze moest worden en waar. Want zo voelt ze het, dat het stroompje verlángde naar de poel. Het schaamde zich ervoor dat het een beekje was, een geultje. Misschien was het zelfs wel verdrietig, droevig, zoals zij, ‘zwaar te moede’ zoals maman het noemt. Maar nu het zich heeft vermengd met de grote diepe poel, weet het dat het is thuisgekomen.

Lange tijd staat Mélodie stil en observeert. Dan wordt ze overvallen door het verlangen haar jeukende, zonverbrande lichaam in het water te dompelen. Ze kijkt achter zich, half in de verwachting haar juf te zien verschijnen door het gordijn van boompjes. Maar er komt niemand.

Schoenen. Spijkerbroek. T-shirt. Ze gooit alles van zich af behalve een klein rood-met-wit onderbroekje gekocht bij de Monoprix op de Champs-Élysées. Dan begint ze over de eerste rotsen te klimmen die haar scheiden van de poel. Nu gaat ze behendig van kei tot kei naar de hoogste, midden in de stroom, en ze herinnert zich hoe haar zweminstructeur tegen de andere kinderen zei: ‘Kijk naar Mélodie. Zo moeten jullie allemaal zijn wanneer je duikt: als een vogel, gracieus en licht.’

Dus ze gaat nu duiken. Ze plaatst haar blote voeten op de rand van de witte kei. Ze staat op het punt een keurig uitgevoerde duik te nemen, op het punt zich onder te dompelen in de verkwikkende kou van de poel als ze ... in haar ooghoek iets ziet wat daar niet hoort te zijn. Eerst herkent ze niet wat het is. Ze moet nog eens kijken. Ze moet turen.

Dan begint ze te gillen.

Het tapijt ('Frans, idyllisch tafereel, late Louis xv, van Aubusson'), vertoonde een verzameling elegant geklede aristocraten gezeten op het gras in de schaduw van een paar loofbomen. Twee bedienden liepen op de groep toe, een oudere man en jonge vrouw, met vlees, brood, wijn en fruit.

Een hond lag te slapen in de zonneschijn. In de verte ('hier en daar enigszins verbleekt, weefselstructuur licht verhard') was een weiland vol bloemen. De rand was complex ('formeel lijstpatroon, wapenschilden, rozen en eikenbladeren') en de kleuren ('schakeringen rood, blauw en groen op een neutrale achtergrond') waren zacht en aangenaam.

Op een koude lenteochtend in Londen stond Anthony Verey in zijn winkel, Anthony Verey Antiques, zijn handen warmend aan een beker koffie, naar dit tapijt te kijken. Het was nu al enige tijd in zijn bezit. Vier jaar? Vijf? Hij had erop geboden bij een particuliere veiling in Suffolk. Hij had het zo graag willen hebben dat hij er meer dan duizend pond boven de ophoudprijs van zesduizend pond voor had betaald, en toen het werd afgeleverd bij de winkel, had hij het opgehangen aan de wand helemaal achterin, tegenover het bureau waar hij tegenwoordig altijd zat, pretenderend te werken, maar in werkelijkheid in een licht soort dagdromerij verkerend, de wacht houdend over zijn prachtige bezittingen – zijn *geliefden* zoals hij ze noemde – en soms erlangs turend om de voorbijgangers op de Pimlico Road gade te slaan.

Toen het tapijt eenmaal op zijn plaats hing, merkte Anthony dat het idee het te verkopen hem tegenstond. De prijs die hij ervoor vroeg – veertienduizend pond – was bedoeld om kopers af